

A Model of Soft Management Systems to Prevent Smuggling of Goods

Ali Ehteshami¹, Yousef Mohammadi Moghadam², Suleiman Mansouri
Mohammadabadi³

Received: 22, August, 2020

Accepted: 10, December, 2020

Abstract

Background and objective: The increase in smuggling in society has caused a lot of damage to the economy. The police force is one of the most important organs of society that takes steps to maintain the security and excellence of society. Given the importance of preventing smuggling, the present study provides a framework for managing soft systems to prevent smuggling in goods.

Methods: In terms of its objectives the present study is of an applied research type and with a descriptive-analytical approach. After receiving the opinions of 15 academic and law enforcement experts, interviews were conducted and the findings were analyzed based on the "Soft Systems Methodology".

Findings: The present study, while recognizing and introducing the problem of smuggling as an important issue within the society, relying on the methodology, determining the root definitions, developing a conceptual model, comparing the real world with the conceptual world and determining solutions has made an attempt to formulate a management framework with a soft systems methodology approach for dealing with existing issues.

Results: The use of soft systems methodology provided a comprehensive framework for managing the prevention of smuggling of goods in the police force, based on which a new concept of worldview, customers, processes, owners and constraints was presented. This model includes components in the conceptual world and the real world. The components of the conceptual world are identifying the entry and exit points of smuggling, formulating strong laws, strengthening input equipment, committed manpower, strengthening the culture and beliefs of people and employees, identifying financial attractions, economic justice, soft management, and controlling smuggling. These components were also examined in the real world and the final model was presented with a monitoring, evaluation and comparison.

Keywords: Prevention of smuggling, Smuggling of goods, Methodology of soft systems, Law enforcement of the Islamic Republic of Iran.

---

1. Assistant Professor, Department of Internal Security, Amin Police University (Corresponding Author). Email: ehteshami.ali@alumni.ut.ac.ir

2. Professor, Department of Human Resource Management, Amin Police University.

3. PhD Candidate in Management, Allameh Tabatabai University.

Copyright © 2020 Journal of Research Police Science. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و سوم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

صص ۱۷۴-۱۴۹

الگوی سیستم‌های نرم مدیریت به‌منظور پیشگیری از قاچاق کالا^۱

علی احتشامی^۲، یوسف محمدی‌مقدم^۳، سلیمان منصوری محمدآبادی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۰۸

چکیده

زمینه و هدف: افزایش قاچاق در جامعه سبب آسیب‌های فراوانی به اقتصاد شده است. نیروی انتظامی از مهم‌ترین ارگان‌های جامعه است که در راستای حفظ امنیت و تعالی جامعه گام برمی‌دارد. با توجه به اهمیت پیشگیری از قاچاق، پژوهش حاضر به ارائه چارچوب مدیریت سیستم‌های نرم برای پیشگیری از قاچاق کالا پرداخته است.

روش: پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و با رویکرد توصیفی - تحلیلی است که با دریافت نظرات ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و انتظامی با ابزار مصاحبه انجام شده و تحلیل یافته‌ها بر مبنای «روش شناسی سیستم‌های نرم» صورت گرفته است.

یافته‌ها: پژوهش حاضر ضمن شناخت و معرفی مسئله قاچاق کالا به‌عنوان مسئله مهم موجود درون جامعه، با اتکا به روش شناسی موصوف، با تعیین تعاریف ریشه‌ای، تدوین مدل مفهومی، مقایسه دنیای واقعی با دنیای مفهومی و تعیین راهکارها به تدوین چارچوب مدیریت با رویکرد روش شناسی سیستم‌های نرم برای مقابله با مسائل موجود پرداخته است.

نتیجه‌گیری: استفاده از روش شناسی سیستم‌های نرم موجب ارائه چارچوبی جامع در راستای مدیریت پیشگیری از قاچاق کالا در نیروی انتظامی گردید و بر اساس آن مفهومی نو از جهان‌بینی، مشتریان، فرآیندها، مالکان و محدودیت‌ها ارائه شد. این مدل شامل مؤلفه‌هایی در دنیای مفهومی و دنیای واقعی است. مؤلفه‌های دنیای مفهومی عبارت است از: شناسایی مبادی ورودی و خروجی قاچاق - تدوین قوانین مستحکم و قوی - تقویت تجهیزات ورودی - نیروی انسانی متعهد - تقویت فرهنگ و اعتقادات مردم و کارکنان - شناسایی جاذبه‌های مالی - عدالت اقتصادی - مدیریت نرم - کنترل قاچاق. این مؤلفه‌ها در دنیای واقعی نیز بررسی و با یک پایش و ارزیابی و مقایسه، مدل نهایی ارائه شد.

واژه‌های کلیدی: پیشگیری از قاچاق، قاچاق کالا، روش شناسی سیستم‌های نرم، ناجا.

۱. این مقاله برگرفته از پژوهش مستقل نویسندگان با همین عنوان است.

۲. استادیار گروه امنیت داخلی دانشگاه علوم انتظامی امین

(نویسنده مسئول، ehteshami.ali@alumni.ut.ac.ir)

۳. استاد گروه مدیریت منابع انسانی دانشگاه علوم انتظامی امین.

۴. دانشجوی دکتری رشته مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی.

مقدمه

امروزه سازمان‌های نظامی و انتظامی از جمله سازمان‌های مهم و راهبردی هستند که می‌توانند سبکی نوین از مدیریت را سرلوحه کار خود قرار دهند. به دلیل اهمیت نقش این گروه از سازمان‌ها در ابعاد امنیتی و اجتماعی جامعه، بر سازمان‌ها لازم است که سبک مدیریتی خود را در تمامی سطوح، بر مبنای مدیریتی با رویکرد نرم قرار دهند. در بسیاری از امور از ابتدای انقلاب اسلامی ایران تاکنون از مدیریت جهادی استفاده شده است که رویکردی نرم دارد و تمامی ویژگی‌های سبک‌ها و مکاتب مدیریتی نوین و ویژگی‌های فرهنگی و ارزشی اسلامی را در خود جای داده است، بنابراین؛ استفاده و به‌کارگیری ویژگی‌های آن برای چنین سازمان‌هایی حیاتی است (یاوری بافقی، صالحی صدقیانی و هاشمی، ۱۳۸۹: ۵۹۵). با توجه به ساختار سلسله‌مراتبی حاکم بر سازمان‌های نظامی و انتظامی از یک سو و تأکید مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بر سبک مدیریت جهادی از سوی دیگر، این سبک مدیریت به‌عنوان یک سبک مدیریتی بومی و منعطف مورد توجه صاحب‌نظران و پژوهش‌گران این حوزه قرار گرفت. مطالعات اخیر نشان می‌دهد که مدیریت جهادی یک سبک مدیریتی منطبق بر سبک‌های نوین بوده و به‌عنوان یک سبک مدیریتی انعطاف‌پذیر، پویا و نرم مطرح است که منطبق بر ارزش‌های اسلامی ما نیز هست؛ بنابراین، با توجه به تجربیات مدیریت جهادی فرماندهان و مدیران ارشد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، تدوین و ارائه الگوهای برآمده از تجربیات و نظرات آنان برای پیاده‌سازی مدیریت نرم در سازمان دارای اهمیت است.

در مسائل اجتماعی کنونی به دلیل شفافیت نبودن و ناتوانی در تعریف روشن مسائل هم‌چنین نبود کنترل بر تأثیر عوامل پویا بر انسان‌ها و جامعه، بسیاری از تصمیمات اساسی در جامعه غیرمنطقی و بی‌فایده تلقی می‌شوند، دلیل اصلی آن وجود عوامل متعدد مؤثر بر مسائل و نیز وجود ذی‌نفعانی است که هر یک اولویت‌های متفاوتی دارند و به دنبال آن توافق کامل بر سر عوامل و روابط وجود ندارد و مهم‌تر آن که اکثر

مسائل به راحتی قابل کمی شدن نیستند. روش‌های جدید تحقیق در عملیات که تحت عنوان تحقیق در عملیات نرم بیان می‌شوند؛ در جهت حل مسائل غیرساختاریافته و کیفی موجود هستند (روزنهد و مینجرز، ۱۳۹۲: ۲۳۵)؛ بنابراین؛ این مطالعه درصدد تحلیل استقرار سبک مدیریت نوین مبتنی بر روش‌شناسی سیستمی نرم^۱ در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی برای پیشگیری از قاچاق کالا است. قاچاق کالا در کشور آسیب‌های بسیاری بر سلامت افراد جامعه، اقتصاد و پویایی جامعه دارد. پیشگیری از قاچاق کالا سبب رونق اقتصادی می‌شود و به دنبال آن جامعه پویایی خود را حفظ می‌کند. پیاده‌سازی سبک مدیریتی مذکور در نیروی انتظامی در حوزه پیشگیری از قاچاق کالا، نیازمند شناسایی مسائل موجود و سپس بهره‌گیری از فکر مناسب در راستای پیاده‌سازی در این حوزه است. بهره‌گیری از روش‌شناسی سیستم‌های نرم این قابلیت را به مسئولان می‌دهد تا در راستای چارچوبی مشخص به بیشترین اثربخشی برای نیل به اهداف دست یابند. مسئله اصلی این پژوهش لزوم حفظ پویایی و کاهش نرخ قاچاق کالا و میزان جرائم ناشی از آن است که در این راستا به اهمیت پیشگیری از قاچاق کالا توجه دارد. بر این اساس هدف اصلی این پژوهش ارائه چارچوبی نو مبتنی بر تفکر سیستمی و روش‌شناسی سیستم‌های نرم، در راستای کاهش قاچاق کالا است.

پیشینه و مبانی نظری

پیشینه پژوهش

تعدادی از تحقیقات انجام شده در خصوص موضوع به شرح زیر است:
آقاجانی و علیزاده (۱۳۸۳). در تحقیقی با عنوان «بررسی ارگانیک یا مکانیکی بودن ساختار سازمانی». ضمن مرور کلیات موضوعی مربوط به ساختار سازمانی، با استفاده از مطالعات میدانی انجام شده ساختار سازمانی موجود و ارجح دانشگاه آزاد اسلامی واحد نوشهر و... بر اساس تقسیم‌بندی معروف برنز و استاکر^۲ از دیدگاه کارکنان،

1. Soft system methodology (=SSM)
2. Burns, T. & G. M. Stalker

مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. نتیجه آزمون‌ها نشان داده است که ساختار سازمانی دانشگاه از دیدگاه کارکنان به ساختار میانه (حالی بینابین ساختار مکانیکی و ارگانیکی) گرایش دارد در حالی که ساختار سازمانی ارجح دانشگاه از دیدگاه کارکنان به ساختار مکانیکی گرایش دارد. به عبارت دیگر بین ساختار سازمانی موجود و ساختار ارجح دانشگاه از دیدگاه کارکنان تفاوت وجود دارد. سلطانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۷) به «بازسازی معنایی تجربه زیسته زنان، کشف علل و زمینه‌ها و نحوی مواجهه آنان با قاچاق مواد مخدر» پرداختند. نتایج نشان داد که علل قاچاق مواد مخدر توسط زنان را می‌توان در هشت مضمون اصلی: موقعیت‌های زنانه، مشکلات اقتصادی، ضعف سیستم‌های مقابله، بسترهای اکولوژیک منطقه، مشکلات خانوادگی، فقر فرهنگی، دوستان ناباب و تضاد طبقاتی قرار داد. بنابراین، قاچاق مواد مخدر توسط زنان پدیده‌ای چند علتی است که علل و زمینه‌های شکل‌گیری آن را نباید فقط در شخص یا نهادی خاص جستجو کرد؛ بلکه همواره مجموعه‌ای از عوامل فرهنگی، اجتماعی و محیطی، خانوادگی، قضایی، انتظامی به همراه علل فردی زمینه‌ساز تحقق قاچاق می‌شوند. یاوری بافقی، صالحی صدقیانی و هاشمی (۱۳۸۹) پژوهشی را باهدف تعیین «تأثیر قاچاق مواد مخدر بر ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی امنیت ملی جمهوری اسلامی» انجام دادند. نتایج بررسی آن‌ها حاکی از این بود که قاچاق مواد مخدر از طریق جلوگیری از توسعه انسانی، بیشترین تأثیر منفی را بر بعد فرهنگی امنیت ملی و از طریق افزایش هزینه‌های انتظامی - قضایی کمترین تأثیر منفی را بر امنیت اقتصادی برجای می‌گذارد؛ هم‌چنین تأثیر منفی قاچاق مواد مخدر در بعد اجتماعی با افزایش جرائم و در بعد سیاسی با خدشه‌دار نمودن اعتبار سیاسی نظام در سطح منطقه و جهان، آشکار می‌شود. عبادی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی «تأثیر عوارض سطح زمین، قابلیت‌ها و محدودیت‌های ناشی از این اشکال بر قاچاق مواد مخدر» پرداختند. نتایج نشان داد که قاچاقچیان مواد مخدر با شناخت کامل از

وضعیت عوارض زمین و بهره‌گیری از آن‌ها در بسیاری از موارد مبادرت به این عمل می‌کنند و پیشنهاد می‌شود که نیروهای نظامی و انتظامی بیش‌ازپیش از طریق به‌کارگیری علوم زمین به‌ویژه ژئومورفولوژی، برای انجام مأموریت‌های محوله اقدام کنند. صالح‌ولیدی (۱۳۸۶) در پژوهشی کلیه قوانین و مقررات حاکم بر پدیده قاچاق کالا و ارز را از دیدگاه حقوق کیفری اختصاصی موردبررسی قرار داد. نتایج نشان داد که این قوانین و مقررات سازوکار مناسبی برای مقابله با قاچاق کالا و ارز نیستند و اجرای آن تأثیر چندانی در کاهش روند افزایش جرائم قاچاق کالا و ارز به همراه نداشته است. بنابراین این پژوهش راهگشای پژوهش‌گران و تصمیم‌گیرندگان برای اتخاذ سیاست‌گذاری جنائی تقنینی بر اساس یافته‌های علمی و دست‌آوردهای جرم‌شناسی را به دنبال داشته است.

درنهایت هم به پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه سیستم‌های نرم اشاره می‌شود. بهرامی (۱۳۸۲) به بررسی «استراتژی سیستم‌های نرم و معایب و مزایای و محدودیت‌های آن» پرداخته است. و ضمن مقایسه هر یک از استراتژی‌های تحقیق در عملیات نرم زمینه به‌کارگیری هر یک از آن‌ها را بیان کرده است. مهرگان و حسین‌زاده (۱۳۸۷) روش‌شناسی سیستم‌های نرم (SSM) را به‌منظور برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران بکار بردند. آن‌ها پژوهش خود را در سه حوزه اساتید، دانشجویان و بخش کارکنان انجام دادند. علی‌اکبری (۱۳۸۷) به پژوهشی تحت عنوان «چگونگی مواجهه با مسائل در سیستم‌های نرم» پرداخت. هدف وی مشخص کردن مسائلی که ابعاد انسانی دارند یا به‌عبارتی مسائلی که با ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و در حالت کلی مسائلی که نگرش‌های انسانی تأثیر قابل ملاحظه‌ای در فرایند و نتیجه فرایند ایجاد می‌کند؛ در سیستم‌های نرم و نحوه چگونگی برخورد با آن‌ها بوده است. وی با ارائه چندین مثال در حوزه مرتبط با فعالیت ناجا و معرفی روش‌شناسی سیستم‌های نرم به‌مثابه یک شیوه‌نویس به تبیین این موضوع پرداخته است. نصیری

(۱۳۸۸) در پایان‌نامه خود به تلفیق‌گزینشی دو روش SSM و SCA از روش‌های تحقیق در عملیات نرم به‌منظور برنامه‌ریزی استراتژیک دانشگاه علم و فرهنگ پرداخته است. وی در پژوهش خود با روش SSM، به اصلاح استراتژی‌های تدوین‌شده پرداخته است و سپس با روش SCA استراتژی‌های اصلاح‌شده را اولویت‌بندی نموده است. صادقی مقدم و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با استفاده از رویکرد ترکیبی SD^۱ و SSM برای حل مسائل اجتماعی غیر ساختاریافته پرداختند. آن‌ها در پژوهش خود با بهره‌گیری از رویکرد ترکیبی SD و SSM، نواقص بکارگیری هر مدل را در فاز مدل‌سازی مسئله برطرف نمودند و با ایجاد یک هم‌افزایی به مدل‌سازی هر چه بهتر سیستم کنترل قاچاق مواد مخدر که سیستمی پیچیده و غیر ساختاریافته است پرداختند. پژوهش آن‌ها در اتخاذ تصمیمات راهبردی کمک مؤثری نموده و رفتار متغیرهای گوناگون مدل را در طول زمان پیش‌بینی نموده است. آکیرتا^۲ و همکاران (۲۰۰۵) از روش‌شناسی سیستم‌های نرم در تهیه برنامه درسی زبان انگلیسی (EAP) در دانشگاه ملی ژاپن پرداختند. آن‌ها پس از مطالعات مشاهدات موجود یک روش جدید برای برنامه درسی این درس ارائه نمودند و با توجه به نگرش افراد، سرفصل‌ها و محتویات این درس را تعدیل نموده و محتویات جدیدی برای این درس بیان کردند. دلا هوز فریل^۳ و همکارانش (۲۰۱۳) در پژوهش خود اظهار داشتند که برای بهبود موقعیت‌های مشکل‌ساز می‌توان SSM را به‌طور گسترده در سیستم‌های اطلاعات بکار برد. از این رو برای غلبه بر این مسائل می‌توان آن را در مدیریت دانش استفاده کرد. در همین راستا در پژوهش خود از SSM برای ترکیب مدیریت دانش در مدیریت کیفیت آزمایشگاه مطالعات زیست‌محیطی استفاده کردند. کریگ^۴ و همکارانش (۲۰۱۴) در پژوهش خود برای توسعه سیستم دفاع سایبری شبکه محور از روش سیستم‌های نرم استفاده کردند.

---

1 System Dynamic

2 Akirta

3 De la Hoz Freyle

4 Craig

در این پژوهش از SSM برای توسعه مدل مفهومی سیستم فعالیت انسانی و مدل پویای سیستم، تفسیر مشکلات امنیت اطلاعات و فرایندهای در حال توسعه برای آگاهی موقعیتی استفاده شد. هدف از توسعه این مدل شبکه محور، اشتراک گذاری اطلاعات به طور گسترده و بهبود آگاهی موقعیت سازمانی برای کاهش آسیب پذیری و خطرات کلی در جامعه است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که افزایش اشتراک گذاری اطلاعات منجر به بهبود آگاهی موقعیتی در سازمان می شود. متقین^۱ (۲۰۱۴) پژوهشی با عنوان اندازه گیری عملکرد با استفاده از چشم انداز سیستم فازی و SSM انجام داد. برخی از معایب معرفی شده SSM در این پژوهش اتکا به یک متخصص، فازی شدن نتایج و مهجور شدن شاخص‌ها با سیستم سخت است. وی در پژوهش خود به بررسی این ایده پرداخت که با استفاده از شاخص‌های عملکرد کلیدی، تصمیم گیری در SSM را استاندارد سازد و از سؤالات فازی و مدل مفهومی کمی برای بررسی این ایده استفاده کرده است. گومز^۲ و همکارانش (۲۰۱۵) SSM را در پژوهش خود به عنوان یک استراتژی برای حل مسئله و درک موقعیت‌های پیچیده معرفی کرده‌اند و در مطالعه‌ی خود که به بررسی کمبود آب پرداخته بودند. برای حل این مشکل از SSM استفاده کردند. نتایج نشان از مناسب بودن این روش برای حل مشکل کم آبی است. همان گونه که در پیشینه ملاحظه می شود، الگوریتم SSM به عنوان یک راهبرد برای حل بسیاری از مسائل به کار گرفته شده و کاربرد گسترده‌ای دارد به همین علت وسعت دامنه کاربرد است که محققان این الگوریتم را برای حل مسئله قاچاق کالا و ارز در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد و در راستای پیاده سازی آن تحقیق را انجام داده‌اند.

---

1 Muttaqin

2 Gomes

مبانی نظری

قاچاق

بر اساس ماده ۱ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۳، ۱۰، ۱۳۹۲ با اصلاحات مصوب ۲۱، ۷، ۱۳۹۴، قاچاق کالا و ارز عبارت است از «هر فعل یا ترک فعلی است که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و براساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود». که در تفسیر آن می‌توان گفت قاچاق عبارت است از وارد کردن یا خارج کردن اقلام ممنوع از کشور برخلاف قانون و با قصد تقلب، یا واردات و صادرات کالاهای مجاز بدون پرداخت‌های مالیاتی مقرر توسط قانون و همچنین انتقال یا راهنمایی کردن به روش نهایی برای وارد یا صادر کردن هر چیزی برخلاف قانون (اعظمی چهاربرج، ۱۳۹۶).

یکی از دغدغه‌های اصلی دولتمردان، که موجب ایجاد اخلال در نظام اقتصادی، اجتماعی و امنیت کشور می‌شود پدیده‌ای چندبعدی تحت عنوان قاچاق ارز و کالا است (صبوری‌پور و صفائی آتشگاه، ۱۳۹۵: ۱۶۵). که این امر آثار زیان‌باری بر امر تولید، تجارت، سرمایه‌گذاری، اشتغال و کاهش درآمدهای دولت دارد (صالح‌ولیدی، ۱۳۸۶: ۱۸۴) به‌طور کلی قاچاق کالا و ارز عبارت است از ورود و خروج کالاهای موضوع درآمد دولت (مجاز یا مشروط) بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و همراه با عدم رعایت ضوابط کالاهای ممنون (ممنون قانونی و ممنوع توسط دولت) در قلمرو حاکمیت دولت (پیوندی، ۱۳۹۵: ۳۲).

مدیریت

اکثر صاحب‌نظران معتقدند که نظریه‌های سازمان و مدیریت برخاسته از متن فرهنگی خاص، تنها در همان چارچوب فرهنگی از کارآمدی لازم برخوردارند. همراه با انقلاب صنعتی عصر جدیدی از تمدن‌سازی ظهور کرد که منجر به دگرگونی در وضعیت فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی با توجه به پیشرفت‌های علم و فناوری شد

(قربانی‌زاده، الوانی و اصغرزاده، ۱۳۹۴). امروزه رضاییان در تبیین مدیریت چنین بیان می‌دارد مدیریت فراگرد به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی بر مبنای یک نظام ارزشی پذیرفته شده است که از طریق برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل عملیات برای دستیابی به اهداف تعیین شده، صورت می‌گیرد (رضاییان، ۱۳۸۲: ۱۳۲).

در تعریف مدیریت به فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی سازمان‌دهی بسیج منابع و امکانات هدایت و کنترل اشاره است و در تبیین ویژگی مدیریت جهادی به عنوان نمونه‌ای موفق از مدیریت به سبک نرم، دستیابی به اهداف سازمانی و برتری در میدان‌های نبرد در پرتو ایمان راستین به خدا، عشق به هدف، ایثار در راه خدا، احساس مسئولیت را بیان کرده‌اند که همه در پرتو به کار بستن دو بال علم و ایمان صورت گرفت (محمدی‌مقدم، ۱۳۹۷: ۷۳).

به‌طور کلی سیستم‌های مدیریت ارگانیکی و یا مکانیکی هستند. مدیریت مکانیکی شیوه‌ای از مدیریت است که سازمان را در حال ایستادن نگه می‌دارد و ساختار آن را تحکیم می‌بخشد. اما مدیریت ارگانیکی شیوه‌ای است که کلیه افراد سازمان را به صورت واحد زنده و متأثر از یکدیگر در نظر می‌گیرد. در این روش مدیر، آزادی عمل به افراد اعطا می‌کند و افراد به‌طور مستقل روش کار را انتخاب می‌کنند. یکی از ویژگی‌های بارز سازمان‌های ارگانیکی مشارکت افراد در کلیه امور سازمان است که این امر باعث تقویت و پرورش روحیه خلاقیت و کارآفرینی کارکنان می‌شود که خود عامل مهم در بهبود و بازسازی سازمان است. برنزی یکی از ضعف‌های مهم ساختار مکانیکی را این‌گونه بیان می‌کند که در سازمان‌های مکانیکی روال معمول برای رسیدگی به موضوعی که خارج از حدود وظایف یک نفر قرار می‌گیرد ارجاع آن به یک کارشناس مربوط و یا سپردن آن به مافوق است (شفریتز^۱ و استیون، ۱۳۸۱).

برنز و استاکر^۱ ارجحیت یک ساختار بر ساختار دیگر را وابسته به موقعیت می‌دانند و معتقدند:

۱- هر قدر که افراد در سازمان از توانایی‌های فکری و ذهنی بیشتری برخوردار باشند به همان اندازه ساختار ارگانیک مناسب‌تر خواهد بود.

۲- هر قدر محیطی که سازمان در آن واقع شده است دچار تغییرات بیشتر و سریع‌تر باشد به همان اندازه به اهمیت انعطاف‌پذیری در ساختار ارگانیک افزوده می‌شود (شفریتز و استیون، ۱۳۸۱).

سیستم‌های نرم

در سیستم‌های نرم موضوع اصلی انسان است. سیستم‌های نرم سیستم‌هایی هستند که با مسائل اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، تصمیمات، حالات و اقدامات انسانی در ارتباط هستند. در سیستم‌های سخت تحلیل‌ها، تفسیرها و پیش‌گویی‌ها بسیار مشکل و در بعضی موارد نادرست است، زیرا شرایط در حال تغییر و غیرقابل پیش‌بینی هستند و امکان الگوسازی آن‌گونه که در سیستم‌های سخت مورد استفاده قرار می‌گیرد، وجود ندارد. SSM^۲ تا به حال موفقیت قابل توجهی به‌عنوان یک روش ساختار سازی مسئله داشته و برای سیستم‌های یادگیری و طراحی سیستم اطلاعات مورد استفاده قرار گرفته است (چکلند^۳ و اسکولز^۴، ۲۰۰۰)؛ (کرتیس^۵ و دیوید^۶، ۲۰۱۴).

در مسائل سیستم‌های نرم طیف وسیعی از جواب‌های قابل قبول و درست می‌تواند وجود داشته باشد. با این حال منطقی به نظر می‌رسد قبل از هرگونه اقدامی، یک رویکرد عقلایی جهت مشخص کردن نحوه برخورد با مسئله، توسط مدیران و خبرگان گرفته

-
1. Burns & Stalker
  2. Soft System Methodology
  3. Checkland
  4. Scholes
  5. Curtis
  6. David

شود و این امر می‌تواند تا حدود بسیار زیادی به روشن‌تر شدن مختصات مسئله کمک کند. سیستم‌های نرم برای حل مسائل نیازمند تحقیق در عملیات نرم هستند.

روش‌شناسی سیستم‌های نرم چک‌لند

روش‌شناسی سیستم‌های نرم (SSM) از طریق یک برنامه کاری در دانشگاه لنکستر در دهه ۱۹۶۰ به‌عنوان یک واکنش در تقابل دیدگاه مدیریت سنتی در مورد حقیقت عینی طبیعی و عاری از ارزش توسط پیتر چکلند معرفی شد. SSM روشی اقدام‌پژوهی است که با پژوهش در شرایط مسئله موجب ایجاد یادگیری می‌شود. این شیوه از طریق ایجاد حلقه‌های بازخور موجب ایجاد یادگیری می‌شود (مهرگان و حسین‌زاده، ۱۳۸۷: ۶۲).

ایده اصلی که موجب توسعه SSM گردید این است که، افراد بر اساس آنچه ادراک می‌کنند پدیده‌های گوناگون را تفسیر و معنی می‌کنند. درک افراد نیز بر اساس ترجیحات فردی، پیش‌زمینه‌های ذهنی، دانش و تجربه آن‌ها قرار دارد. SSM بر اساس دیدگاه تفسیرگرایی و به خصوص فلسفه پدیدارشناسی و هرمنوتیک شکل گرفته است. دیدگاه تفسیرگرایی در مقابل دیدگاه اثبات‌گرایی قرار می‌گیرد. (آذر، خسروانی و جلالی، ۱۳۹۲: ۹۷) بدین صورت که در SSM مدل‌های مفهومی هدفمندی که هر کدام به چند طریق قابل تفسیر هستند، وسیله‌هایی هستند که ساختار را فراهم می‌کنند که از طریق آن‌ها مباحث میان افراد هدایت‌شده و بین افراد با دیدگاه‌های متفاوت، و گاه متعارض، توافق حاصل شود (مهرگان و حسین‌زاده، ۱۳۸۷: ۶۱).

روش‌های نرم:

- ۱- در پی کمک به ذینفعان اصلی برای درک مسائلی که آن‌ها مواجهه هستند؛ است.
- ۲- دیدگاه‌ها و ادراکات هر کدام از اعضا را به اطلاع سایر ذینفعان می‌رساند.
- ۳- مذاکره‌ای برای این که چه اقدامی صورت می‌گیرد، انجام می‌شود.
- ۴- درباره اقداماتی؛ توافق عمومی حاصل می‌شود (دالنباج، ۲۰۰۲).

با توجه به این که رویکرد اصلی تحلیل در این تحقیق روش‌شناسی سیستم نرم (SSM) است، لازم است این روش‌شناسی به صورت مبسوط معرفی شود: بر اساس مدل چک‌لند، الگوریتم SSM از هفت مرحله اساسی تشکیل شده است. برخی از این مراحل دنیای واقعی را نشان داده و برخی دیگر (شاید مهم‌ترین مراحل) دنیای مفهومی را نشان می‌دهند. این هفت مرحله (گام) بر اساس مدل مذکور در شکل ۱ نشان داده شده است و به شرح زیر می‌باشند:

گام اول و دوم: تعریف شرایط و موقعیت مسئله: محقق در این مراحل، مسئله را در دنیای واقعی تعریف و تبیین می‌نماید.

گام سوم: تعریف ریشه‌ای از سیستم

در این مرحله از دنیای واقعی خارج شده و وارد دنیای مفهومی می‌شویم و تعریف ریشه‌ای از مسئله ارائه می‌شود. تعریف ریشه‌ای، جمله‌ای است که ضمن توصیف سیستم ایده‌آل، اهداف آن، اشخاص درگیر در موقعیت، افراد تحت تأثیر و تأثیرگذار را معرفی می‌کند. در این مرحله روشی شناخته‌شده به نام CATWOE برای ایجاد تعریف بر مبنای گویا به کار گرفته می‌شود. هر یک از حروف دارای ابعادی به شرح زیر می‌باشند:

– مشتریان (C): هر کسی که به‌نوعی از سیستم استفاده می‌کند که ممکن است یک نفر یا یک گروه باشند، همچنین در قالب سؤال می‌توان بیان کرد؛ مشتریان، ذینفعان و افرادی که در سیستم متضرر می‌شوند چه کسانی هستند؟

– بازیگران (A): هر کسی که فعالیت‌های تعریف شده را در سازمان انجام می‌دهد. بازیگران و شرکت‌کنندگان در سیستم چه افرادی هستند؟

– فرایند تبدیل (T): فرایند تبدیل ورودی به خروجی را می‌گویند. بازیگر در فرایند تبدیل مشارکت دارد چه چیزی توسط این سیستم دگرگون می‌شود؟ چه ورودی‌هایی به خروجی تبدیل می‌شوند؟

– جهان‌بینی (W): اساس جهان‌بینی در سیستم چیست؟

– مالکان (O): مالک این سیستم چه کسی است؟ چه کسی قدرت متوقف کردن سیستم را دارد؟

– عوامل محیطی (E): محدودیت‌های محیطی که باید در این سیستم در نظر گرفته شود، چه چیزهایی است؟

گام چهارم: ایجاد مدل مفهومی

با استفاده از تعریف ریشه‌ای یک مدل مفهومی طراحی می‌شود.

گام پنجم: هم‌سنجی مدل مفهومی با دنیای واقعی

این مرحله جهت ساختاردهی به بحث در مورد بهبود وضعیت فعلی طراحی شده است.

گام ششم: تعریف تغییرات برای بهبود و توسعه

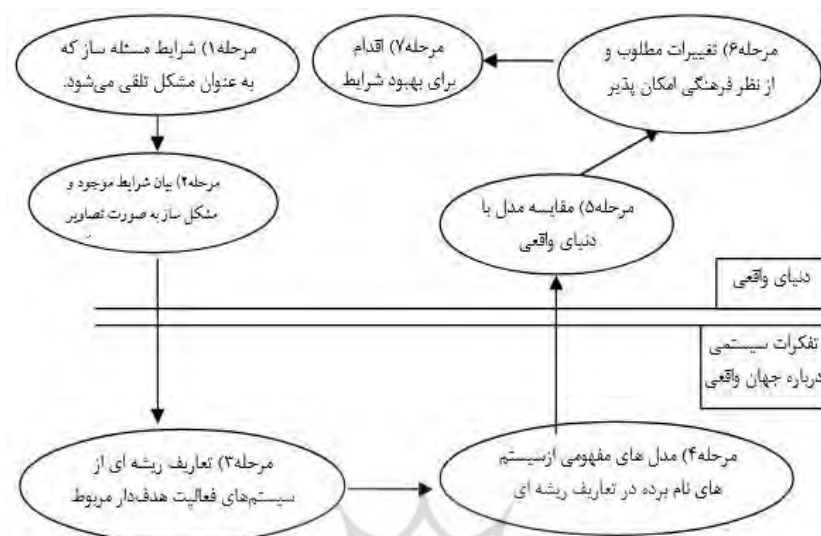
در این مرحله به شناسایی سیستماتیک تغییرات مطلوب امکان‌پذیر و مطابق با ارزش‌ها و فرهنگ‌های جامعه پرداخته می‌شود.

گام هفتم: برنامه کاری جهت اجرای تغییرات

تغییرات شناسایی شده جهت بهبود سیستم در مرحله قبل به اجرا درمی‌آید (آذر، خسروانی و جلالی، ۱۳۹۲).

گام‌های پژوهش بر اساس مدل هفت مرحله‌ای چک‌لند به صورت نمودار طراحی شده در شکل شماره ۱ است.

شکل ۱: مدل هفت مرحله‌ای چک‌لند (چکلند و اشولز: ۱۹۹۹)

روش تحقیق

پژوهش حاضر از حیث هدف در زمره‌ی پژوهش‌های کاربردی و با رویکرد توصیفی - تحلیلی است و از نظر نوع داده‌ها (اندازه‌گیری و سنجش) از نوع تحقیقات کیفی است. مشارکت کنندگان در این پژوهش خبرگان دانشگاهی و نیروی انتظامی هستند که از مباحث عملیات نرم در مدیریت اطلاع کامل دارند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شد و محققان پس از انجام مصاحبه با ۱۵ نفر از مشارکت کنندگان به اشباع نظری رسیدند. همچنین با توجه به زمینه‌های متفاوت تخصصی از خبرگان متفاوت در هر زمینه بهره گرفته شده است. ابزار گردآوری اطلاعات این پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بوده و تحلیل یافته‌ها بر مبنای روش‌شناسی سیستم‌های نرم صورت گرفته است.

یافته‌ها

یافته‌های این تحقیق بر اساس توصیف جمعیت شناختی و تحلیل‌های نرم به صورت ذیل آورده می‌شود:

الف) یافته‌های توصیفی

با توجه به اینکه روش نمونه‌گیری در این تحقیق هدفمند بوده است، مشخصات خبرگان به‌طور خلاصه در جدول شماره ۱ نشان داده می‌شود.

جدول ۱- ویژگی‌های توصیفی جامعه آماری

نام و نام خانوادگی	عضویت سازمانی	تحصیلات	رتبه یا درجه سازمانی	سنوات خدمت	جنسیت
X1	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۲۰	مذکر
X2	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۱۸	مذکر
X3	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۱۹	مذکر
X4	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۲۰	مذکر
X5	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۲۰	مذکر
X6	ناجا	کارشناسی ارشد	افسر ارشد	۲۴	مذکر
X7	ناجا	دکتری	افسر ارشد	۳۰	مذکر
X8	ناجا	دکتری	افسر ارشد	۱۸	مذکر
X9	ناجا	دکتری	امرا	۳۱	مذکر
X10	ناجا	دکتری	امرا	۳۲	مذکر
X11	سایر	دکتری	عالی	۱۴	مذکر
X12	سایر	دکتری	عالی	۱۷	مذکر
X13	سایر	دکتری	عالی	۱۷	مذکر
X14	سایر	لیسانس	میانی	۱۸	مذکر
X15	سایر	لیسانس	میانی	۲۲	مذکر

ب) یافته‌های استنباطی**گام اول و دوم: تعریف شرایط و موقعیت مسئله‌زا**

بهره‌گیری از سیستم مدیریت نرم در رشد و توسعه و تقویت امنیت کشور امری اجتناب‌ناپذیر است. در این مسیر با توجه به تحقیقات صورت گرفته در زمینه مبارزه با قاچاق کالا و ارز، موانع و کاستی‌هایی وجود داشته که به‌عنوان مسئله‌ی اصلی در شرایط کنونی نیروی انتظامی و کشور تعیین شده است. با توجه به موارد بیان‌شده در

ادامه به تدوین مدل مفهومی و مقایسه با دنیای واقعی برای حوزه‌های بیان‌شده می‌پردازیم.

گام سوم و چهارم: تعاریف ریشه‌ای و مدل مفهومی

در این مرحله از دنیای واقعی خارج‌شده و وارد دنیای مفهومی می‌شویم و تعریف ریشه‌ای از مسئله ارائه می‌شود. تعریف ریشه‌ای، جمله‌ای است که ضمن توصیف سیستم ایده‌آل، اهداف آن، اشخاص درگیر در موقعیت، افراد تحت تأثیر و تأثیرگذار را معرفی می‌کند. در این مرحله روشی شناخته‌شده به نام CATWOE (تعاریف ریشه‌ای) برای ایجاد تعریف بر مبنای گویا به کار گرفته می‌شود.

در گام چهارم با توجه به تعریف ریشه‌ای بیان‌شده، مدل مفهومی که بیان‌گر کلیات پدیده باشد را بیان نموده‌ایم.

مبارزه با قاچاق

بر مبنای CATWOE بیان‌شده هر یک از موارد تشکیل‌دهنده مبارزه با قاچاق در جدول ۲ بیان‌شده است.

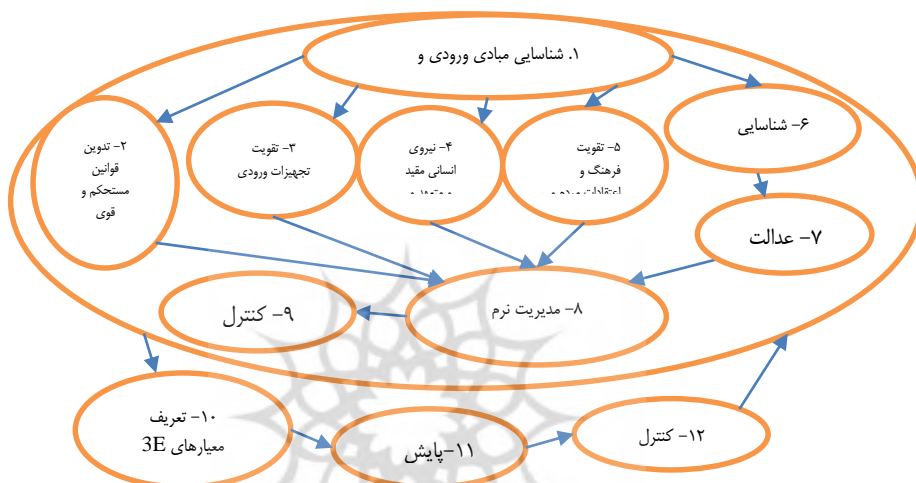
تعریف ریشه‌ای: مبارزه با قاچاق از مهم‌ترین معضلات جامعه است. مبارزه با قاچاق در صورتی که به‌درستی عملیاتی شود، زمینه حمایت از تولیدات داخلی فراهم می‌شود. سازمان مبارزه با قاچاق کالا و ارز به همراه نیروی انتظامی و گمرک از مهم‌ترین سازمان‌های ذی‌ربط هستند. اما مواردی مانند مرزهای طولانی، عوامل مالی جذاب، نبود تخصص و دستگاه‌های جدید و... در افزایش چنین پدیده‌ای تأثیر گذاشته است. در ادامه مدل مفهومی در شکل ۲ بیان می‌شود.

جدول ۲: تعاریف ریشه‌ای پژوهش

مبارزه با قاچاق		
C	مشتریان	قاچاقچیان، تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان و مصرف‌کنندگان
A	بازیگران	پلیس مواد مخدر، ستاد مبارزه با کالای قاچاق و ارز، پلیس امنیت اقتصادی
T	تبدیل	کنترل نظام‌مند مبادی تولید، ورودی و توزیع

W	جهانبینی	اجتماعی، انتظامی، روان‌پزشکی و اقتصادی
O	مالکان	پلیس مبارزه با مواد مخدر، ستاد مبارزه با کالای قاچاق و ارز، پلیس امنیت اقتصادی
E	محدودیت‌ها	گسترده‌گی مرزها در دسترس بودن فناوری تولید جاذبه‌های مالی وجود کانال‌های توزیع مختلف

مدل مفهومی: با توجه به تعاریف ریشه‌ای مدل مفهومی در شکل زیر آورده شده است.

شکل ۲: مدل مفهومی پیشگیری از قاچاق با سیستم مدیریت نرم

گام ۵ و ۶ هم‌سنجی با دنیای واقعی و بیان تغییرات لازم

در ادامه مدل مفهومی را با آنچه در دنیای واقعی رخ می‌دهد مقایسه کرده و تغییرات لازم در راستای بهبود شرایط حاضر بیان می‌نماییم.

جدول ۳: مقایسه مدل مفهومی با دنیای واقعی

کنش	وجود در جهان واقعی	چگونگی انجام	مطلوب	امکان‌پذیر	نظرات
شناسایی مبادی ورودی قاچاق	بلی ولی ناکافی	گشت و تجهیزات	نه	بله	به کارگیری تجهیزات فنی پیشرفته و بهره‌گیری از نیروهای متخصص و شفافیت‌های مالی
تدوین قوانین	نه	توسط مجلس	-	بله	بازنگری در قوانین

کنش	وجود در جهان واقعی	چگونگی انجام	مطلوب	امکان‌پذیر	نظرات
مستحکم و قوی					
اجرای قوانین	بله ولی ناکافی	توسط قوه قضاییه و پلیس و ستاد مبارزه با کالای قاچاق و ارزش	نه	بله	پیاده‌سازی قوانین برای تمامی افراد به صورت یکسان و تأکید بر اجرای قوانین به‌منظور بازدارندگی
تقویت تجهیزات کنترل ورودی	بله ولی ناکافی	توسط گمرک و پلیس	نه	بله	خرید به کارگیری تجهیزات نوین و افراد متعهد و متخصص
بهره‌گیری از نیروی انسانی مفید و متعهد و متخصص	بلی ولی ناکافی	گمرک، پلیس اقتصادی و پلیس مبارزه با مواد مخدر	نه	بله	استقرار و پیاده‌سازی مدیریت استعداد
تقویت فرهنگ و اعتقادات مردم و کارکنان	بلی و ناکافی	از طریق رسانه‌های ملی، مدارس دانشگاه‌ها و سازمان‌های متبوع			برنامه‌های مناسب در راستای ارتقا فرهنگ جامعه و سازمان آموزش‌های صحیح در مدارس و کتاب درسی انجمن‌های فرهنگی و بنیادهای اجتماعی و مذهبی برنامه‌ریزی مناسب برای آگاه‌سازی و توجیه سیاسی عقیدتی
شناسایی جاذبه‌های مالی	بله اما ناکافی	توسط سازمان‌های نظارتی کشوری و ناجا			بهره‌گیری از ابزارهای هوشمند و تقویت سیستم‌های نظارتی. بررسی نیازهای کارکنان علت‌یابی گرایش افراد به مسائل

کنش	وجود در جهان واقعی	چگونگی انجام	مطلوب	امکان‌پذیر	نظرات
					مالی
تدوین چارچوب عدالت اقتصادی	نه	توسط سازمان‌های ذی‌ربط	نه	بله	توزیع عادلانه ثروت.
پیاده‌سازی ایدئولوژی مدیریت نرم	بله ولی ناکافی	توسط سازمان و فرماندهان و کارکنان	نه	بله	تغییر در نگرش افراد با ارتقا سطح دانش و مهارت‌ها و بهره‌گیری از منابع دینی به منظور فرهنگ‌سازی غنی در تقویت روحیه جهادی به منظور پیاده‌سازی و اجرا آن

گام ۷:

در گام ۶ تغییرات لازم مشخص شده است. در ادامه لازم است تغییرات بیان شده به اجرا دربیاید و مجدداً چرخه تکرار گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

نیروی انتظامی و ستاد مبارزه با کالای قاچاق کالا و ارز از مهم‌ترین ارگان‌های تأثیرگذار بر امنیت اقتصادی کشور می‌باشند که تعاملات زیادی با سازمان‌ها و ارگان‌ها مختلف دارند. حیطه‌های عملکرد این سازمان‌ها بسیار گسترده است. با توجه به نظرات کارشناسان و بررسی‌های انجام‌شده حیطه‌هایی مانند مقابله با قاچاق، منزلت و سرمایه اجتماعی، انضباط سازمانی، اخلاق حرفه‌ای و پیشگیری از جرم از مهم‌ترین حوزه‌های مسئله‌دار در این سازمان‌هاست. در مسیر بهره‌گیری از سیستم مدیریت نرم در رشد و توسعه و تقویت امنیت کشور، موانع و کاستی‌هایی موجود در مبارزه با قاچاق کالا و ارز به عنوان مسئله‌ی اصلی در شرایط کنونی نیروی انتظامی و کشور تعیین شده است. در این راستا، پژوهش حاضر به رویکرد روش‌شناسی سیستم‌های نرم به ساختاردهی

مسئله و حل مسئله از طریق پرداختن به علل تشکیل‌دهنده مسئله در حیطه‌ی مبارزه با قاچاق پرداخته است.

به‌عنوان یک تعریف اساسی برای مفهوم مورد مطالعه، از مبارزه با قاچاق به‌عنوان یکی از مهم‌ترین معضلات جامعه یاد شده است که در صورتی که مبارزه با آن به‌درستی عملیاتی شود، زمینه حمایت از تولیدات داخلی فراهم می‌شود. سازمان مبارزه با قاچاق کالا و ارز به همراه نیروی انتظامی و گمرک از مهم‌ترین سازمان‌های ذی‌ربط هستند. از طرفی مواردی مانند مرزهای طولانی، عوامل مالی جذاب، نبود تخصص و دستگاه‌های جدید و... در افزایش چنین پدیده‌ای تأثیر گذاشته است.

پس از ارائه مدل مفهومی تحقیق، در تطبیق مفهوم با دنیای واقعی مشخص شد مبادی ورودی قاچاق به حد کفایت شناسایی نشده است. قوانین تدوین شده در راستای مبارزه با قاچاق کالا و ارز مستحکم و قوی نیست و همین قانون موجود نیز به‌خوبی و کامل اجرا نمی‌شود. تجهیزات کنترل ورودی نیاز به تقویت دارد. فرهنگ و اعتقادات مردم و کارکنان در راستای موضوع مبارزه با قاچاق کالا و ارز نیاز به تقویت دارد. جاذبه‌های مالی قاچاق کالا و ارز به خوبی شناسایی نشده است. لازم است چارچوب عدالت اقتصادی تدوین شود.

پیشنهادها:

بر اساس یافته‌های تحقیق می‌توان پیشنهادهایی را به صورت مستدل به ترتیب زیر ارائه کرد:

الف) هر چند مبادی ورودی قاچاق تا حدودی شناسایی شده ولی کافی به نظر نمی‌رسد و لازم است با به‌کارگیری تجهیزات فنی پیشرفته و بهره‌گیری از نیروهای متخصص این مهم صورت پذیرد و شفافیت‌های مالی در این خصوص از اهمیت بالایی برخوردار است.

ب) قوانین مستحکم و قوی برای پیشگیری از قاچاق کالا و ارز تدوین یا اجرایی نشده است. قانون حاضر نیاز به بازنگری اساسی و تهیه پشتوانه‌های عملی برای اجرا دارد. به

نحوی که با پیاده‌سازی قوانین برای تمامی افراد به صورت یکسان، بر اجرای قوانین به منظور بازدارندگی تأکید لازم صورت پذیرد.

ج) ضعف در تجهیزات کنترل ورودی مشهود است. گمرک جمهوری اسلامی و ناجا باید با هزینه کرد لازم نسبت به تقویت و به‌روزرسانی این تجهیزات اهتمام جدی داشته باشند و با به‌کارگیری افراد متخصص و متعهد، تجهیزات را به نحو کامل مورد بهره‌برداری قرار دهند.

د) هرچند گمرک و پلیس اقتصادی و پلیس مواد مخدر با بهره‌گیری از نیروی انسانی مفید و متعهد و متخصص در حد توان به انجام مأموریت‌های خود می‌پرازند ولی با استقرار و پیاده‌سازی مدیریت استعداد در بهینه‌سازی این امر اقدام و به شناسایی نیروهای جدید برای ارتقای کیفیت بهره‌گیری از منابع انسانی اهتمام ورزند.

ه) تقویت فرهنگ و اعتقادات مردم و کارکنان از طریق رسانه‌های ملی، مدارس، دانشگاه‌ها و سازمان‌های متبوع باید در دستور کار پلیس قرار داشته باشد. برخی از برنامه‌های مناسب در راستای ارتقای فرهنگ جامعه و سازمان عبارت است از: آموزش‌های صحیح در مدارس و کتاب‌درسی - انجمن‌های فرهنگی و بنیادهای اجتماعی و مذهبی - برنامه‌ریزی مناسب برای آگاه‌سازی و توجیه سیاسی عقیدتی.

و) جاذبه‌های مالی پیشران برای انجام قاچاق کالا و ارز شناسایی شده است اما این موضوع آن‌قدر با اهمیت است که سازمان‌های نظارتی کشوری و ناجا باید آن‌را به صورت مستمر با بهره‌گیری از ابزارهای هوشمند و تقویت سیستم‌های نظارتی در دستور کار قرار دهند. و علاوه بر بررسی نیازهای کارکنان، به علت یابی گرایش افراد به مسائل مالی ناشی از قاچاق توجه نمایند و از طرفی به منظور توزیع عادلانه ثروت، سازمان‌های ذی‌ربط باید به تدوین چارچوب عدالت اقتصادی پردازند.

ز) برای پیاده‌سازی ایدئولوژی مدیریت نرم توسط سازمان و فرماندهان و کارکنان باید در نگرش افراد با ارتقاء سطح دانش و مهارت‌ها و بهره‌گیری از منابع دینی به‌منظور فرهنگ‌سازی غنی در تقویت روحیه جهادی به‌منظور پیاده‌سازی و اجرا آن تغییر ایجاد شود.

سپاسگزاری

لازم است از اعضای هیئت علمی گروه‌های مدیریت منابع، کشف جرایم و مواد مخدر دانشگاه علوم انتظامی امین، کارشناسان و خبرگان پلیس‌های مبارزه با مواد مخدر، آگاهی و مبارزه با جرایم اقتصادی به دلیل مساعدت‌های علمی که برای جمع‌آوری اطلاعات این مقاله ما را یاری نمودند، تشکر و قدردانی به‌عمل آید.

منابع

- آذر، عادل؛ خسروانی، فرزانه و جلالی، رضا. (۱۳۹۲). تحقیقی در عملیات نرم. تهران: سازمان مدیریت صنعتی.
- آقاجانی، حسن علی و علیزاده، رمضان. (۱۳۸۳). بررسی ارگانیکی یا مکانیکی بودن ساختار سازمانی موجود دانشگاه آزاد اسلامی واحد نوشهر و چالوس و تعیین ساختار ارجح از دیدگاه کارکنان. پژوهشنامه اجتماعی علوم انسانی، ۱۲(۴): ۳۰-۱۳.
<http://ensani.ir/fa/article/8295/>
- اعظمی چهاربرج، حسین. (۱۳۹۶). مفهوم‌شناسی جرم قاچاق و جرایم مرتبط در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳. فصلنامه علمی آراء، ۲(۷): ۲۲-۴.
http://ara.dadgostaries.eadl.ir/article_226970_f9e34acedea057f2ec612b68c599ed49.pdf
- بهرامی، آرش. (۱۳۸۲). روش‌شناسی و استراتژی سیستم‌های نرم. فصلنامه مدیریت فردا، ۲(۲): ۸۱-۶۹.
<http://ensani.ir/fa/article/284410>
- پیوندی، محمد. (۱۳۹۵). بررسی اثرات نامطلوب انواع جرم قاچاق در ایران و راهکارهای مقابله با آن. فصلنامه دانش انتظامی، ۴(۱۸): ۴۷-۲۹.
http://semnan.jrl.police.ir/article_19567.html

- جعفرزاده پور، فروزنده و حسنی، فاطمه. (۱۳۷۹). *نگاهی به علل و عوامل گرایش به قاچاق در منطقه آورتین در شهرستان کهنوج*. سومین همایش ملی بررسی پدیده قاچاق کالا و راه‌های پیشگیری از آن. دانشگاه تربیت مدرس – دانشکده امور اقتصادی.
- حسین پور، د؛ رضایی منش، ب. و محمدی سیاهبومی، ح. (۱۳۹۵). *رابطه مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی. پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی*، ۲۴(۷۹)، ۹۹-۱۲۲.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=299811>
- رضاییان، علی. (۱۳۸۲). *مبانی سازمان و مدیریت*. انتشارات سمت، چاپ چهارم.
- روزنهد، جانانان و مینجرز، جان. (۱۳۹۲). *مدل‌سازی نرم در مدیریت*، مترجم: آذر عادل، انوری، علی. تهران: نگاه دانش.
- سلطانی نژاد، ا؛ برشان، ا؛ اسدی، ا؛ بلوردی، م. و سادبی، ع. (۱۳۹۷). *واکاوی کیفی قاچاق مواد مخدر از منظر زنان قاچاقچی زندان مرکزی شهر کرمان*. زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۱۶(۱)، ۱۱۱-۱۲۹.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=323172>
- سلطانی، محمدرضا. (۱۳۹۳). *مدیریت جهادی، چالش‌ها و الزامات*. دو فصلنامه علمی – پژوهشی مدیریت اسلامی، ۲۲(۲)، ۳۹-۹.
- https://im.ihu.ac.ir/article_201798.html
- شفریتز، جی. ام. و استیون اوت جی. (۱۳۸۱). *تئوری‌های سازمان: اسطوره‌ها، جلد اول*. مترجم: علی پارسیان. تهران: انتشارات ترمه.
- صادقی مقدم، علی اصغر؛ خاتمی فیروزآبادی، علی و ربانی، یوسف. (۱۳۹۰). *استفاده از رویکرد ترکیبی SD و SSM برای حل مسائل اجتماعی غیرساختار یافته*. فصلنامه مدیریت صنعتی. دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، ۳(۷)، ۷۶-۵۵.
- https://journals.ut.ac.ir/article_28883.html
- صالح ولیدی، محمد. (۱۳۸۶). *نگاهی به خلاء قانونی و کاستی‌های کاربردی قوانین راجع به قاچاق کالا و ارزش*. تحقیقات حقوقی آزاد (۱)، ۲۰۶-۱۷۹.
- http://alr.iauctb.ac.ir/article_512096.html
- صبوری پور، مهدی و صفائی آتشگاه، حامد. (۱۳۹۵). *پیشگیری از کالا قاچاق در مبارزه قانون با قاچاق کالا و ارزش مصوب ۱۳۹۲*. مجله حقوقی دادگستری، ۸۰(۹۳)، ۱۸۹-۱۶۳.

<http://ensani.ir/fa/article/356218>

عبادی‌نژاد، ع؛ صفاری، ا؛ پناهی، ح. و پورغلامی، م. (۱۳۸۹). نقش عوارض ژئومورفولوژیکی در قاچاق مواد مخدر از مرزهای جنوب شرق کشور (جغرافیای مواد مخدر). پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۵(۳). ۴۶۷-۴۸۵.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=137316>

علی‌اکبری، آر.ش. (۱۳۸۷). چگونگی مواجهه با مسائل در سیستم‌های نرم. دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، ۵(۲۰). ۲۲-۷.

http://pod.jrl.police.ir/?_action=article&au=100285&_au

قربانی‌زاده، وجه‌الله؛ الوانی، سیدمهدی و اصغرزاده، علی. (۱۳۹۴). تحلیل محتوای متون سبک مدیریت جهادی. مطالعات مدیریت انتظامی، ۱۰(۲).

<https://iranjournals.nlai.ir/handle/123456789/394506>

محمدی‌مقدم، یوسف. (۱۳۹۷). ارائه الگوی مدیریت جهادی در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به روش سیستمی نرم. طرح پژوهشی.

مرتضوی، مهدی و زارع‌پور نصیرآبادی، فضل‌الله. (۱۳۹۱). فرهنگ‌سازمانی جهادی؛ عامل کلیدی مدیریت جهادی. فصلنامه مهندسی فرهنگی. ۷(۷۱ و ۷۲).

<http://ensani.ir/fa/article/314910>

مقیمی، محمد. (۱۳۹۳). مبانی سازمان و مدیریت. تهران: انتشارات راه دانش.
مهرگان، محمدرضا و حسین‌زاده، مهناز. (۱۳۸۷). به‌کارگیری روش‌شناسی سیستم‌های نرم (SSM) به‌منظور برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی. فصلنامه بصیرت، ۸(۲). ۸۵-۵۱.

<http://ensani.ir/fa/article/193304>

نصیری، هدی. (۱۳۸۸). تلفیق‌گرینشی دو روش SSM و SCA از روش‌های Soft OR به‌منظور برنامه‌ریزی استراتژیک دانشگاه علم و فرهنگ. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت اجرایی گرایش مدیریت استراتژیک دانشگاه پیام نور].

ویسی، ه. و محمدی‌نژاد، ش. (۱۳۹۵). تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی مطالعه موردی: استان کرمان. جغرافیا و توسعه، ۱۴(۴۲). ۱۲۵-۱۰۷.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=298221>

- یاورى بافقى، ا؛ صالحى صدقيانى، ج. و هاشمى، ص. (۱۳۸۹). *تعيين تأثير قاچاق مواد مخدر بر امنيت ملي جمهورى اسلامى ايران (امنيت ملي)*. پژوهش‌هاى مديریت انتظامى (مطالعات مديریت انتظامى)، ۵(۴). ۶۰۷-۵۸۵.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=137159>

- Akirta, T., James R., and Kijima K. (2005). *Beyond needs analysis: soft sistem methodology for meaning full collaboration in EAP course design*. journal of English for academic Purposes.
- Checkland, P., and J. Scholes. (2000). *Soft Systems Methodology in Action: Including a 30 Year Retrospective*. Journal-Operational Research Society, 51(5). 648.
- Craig, R., Spyridopoulos, T., Tryfonas, T., & May, J. (2014). *Soft systems methodology in net-centric cyber defence system development*. In Systems, Man and Cybernetics (SMC), 2014 IEEE International Conference on (pp. 672-677). IEEE.
- Curtis, G, and David C. (2008). *Business information systems: Analysis, design and practice*. Pearson Education,
- Daellenbach, H. G. (2002). *Flard Or, soft OR, problem structuring Mrthods, Critical systems Thinking: A primer*. Un pupublished paper,university of canterbury, NZ.
- De la Hoz Freyle, J., Gomez Florez, L. C., & Carrillo Rincon, E. (2013). *Action research applied to knowledge management through soft systems methodology*. In Information Systems and Technologies (CISTI), 2013 8th Iberian Conference on (pp. 1-7).
- Gomes, S. D. F., Andrade, A. L. D. O., & Morais, D. C. (2015). *Using Soft Systems Methodology on the Problem of Water Scarcity*. In Systems, Man, and Cybernetics (SMC), 2015 IEEE International Conference on (pp. 273-278). IEEE.
- Munro, I, and J Mingers. (2002). *The use of multi methodology in practice. Results of a survery of practitioners*. journal of the operational reserch society, 369-378.
- Muttaqin, G. F. (2014). *Performance measurement using fuzzy system perspective and soft system methodology: New idea of business process management*. In Information Technology Systems and Innovation (ICITSI), 2014 International Conference on (pp. 121-125). IEEE.